

ทิศทางจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทย

The direction of Music Education Management in Thailand

จิระนันท์ โตสิน^{1*}, โกวิท ขันธศิริ², และ สมชาย สอาดนัก³Jiranant Tosin^{1*}, Kovit Kantasiri², and Somchai Saadnak³^{1*} สาขาวิชาปฐมวัย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยชินวัตร, ปทุมธานี, ประเทศไทย^{1*} Early Childhood Education, Shinawatra University, Pathum Thani, Thailand² สาขาวิชาดนตรี, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยชินวัตร, ปทุมธานี, ประเทศไทย² Department of Music, Faculty of Liberal Arts, Shinawatra University, Pathum Thani, Thailand³ สาขาวิชาดนตรีศึกษา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี ประเทศไทย³ Music Education Division, Shinawatra University, Phetchaburi, Thailand

Received: January 14, 2025 Revised: April 28, 2025 Accepted: May 6, 2025

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม บทความนี้มุ่งเน้นการสะท้อนองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทย โดยสำรวจแนวทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การอบรมและพัฒนาครูดนตรีเพื่อยกระดับทักษะการสอน และการบูรณาการดนตรีกับวิชาอื่นเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลาย การปรับปรุงกระบวนการประเมินผลที่เหมาะสมกับยุคสมัย และการสร้างแรงบันดาลใจผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังเน้นการส่งเสริมดนตรีพื้นบ้านและดนตรีท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเชื่อมโยงช่วยยกระดับการศึกษาด้านดนตรีในประเทศไทยให้มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทยให้มีความยั่งยืนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมของดนตรีไทยสะท้อนแนวทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยที่ผสมผสานองค์ความรู้ใหม่ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ผู้เขียนหวังว่าบทความฉบับนี้จะช่วยเผยให้เห็นถึงทิศทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทย

คำสำคัญ: การเรียนการสอนดนตรี เทคโนโลยีทางดนตรี การพัฒนาครูดนตรี ดนตรีพื้นบ้าน การบูรณาการเรียนรู้อ

Abstract

Music education management in Thailand plays an important role in developing creative skills and preserving cultural heritage. This article focuses on reflecting new knowledge related to music education in Thailand by exploring approaches to using technology to enhance learning efficiency, training and developing music teachers to enhance their teaching skills and integrating music with other subjects to create multidimensional learning, improving assessment processes that are appropriate for the era, and

* Corresponding author. Tel.: 065 926 9563

Email address: jirananttosin59@gmail.com

inspiring students through participatory activities. In addition, it emphasizes the promotion of folk and local music to preserve Thai culture and connecting to help improve music education in Thailand to be sustainable and consistent with global changes in the 21st century. This article aims to focus on developing music education in Thailand to be sustainable and aligned with global changes and while promoting the cultural value of Thai music. It reflects the approach to music education management in Thailand that combines new knowledge, technology, and culture to develop students' skills and creativity in the digital age. The author hopes that this article will help reveal the direction of music education management in Thailand.

Keywords: Music education, Music technology, Music teacher development, Folk music, Learning integration

บทนำ

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอารมณ์ และการเสริมสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม สำหรับประเทศไทย ดนตรีไม่เพียงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการมุ่งหวังที่จะยกระดับการพัฒนาการเรียนรู้และปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันสมัยสอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่และความต้องการของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้เชื่อมโยงกันทั้งการปฏิรูปหลักสูตรและการปฏิรูปการเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดนตรี ช่วยให้ผู้เรียนในฐานะของผู้แสดงมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาความสามารถของตนต่อไปได้อย่างไม่มีขอบเขต [1] (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) ในแต่ละโรงเรียนได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาปรับใช้ในการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งวิชาดนตรีจัดอยู่ในสาระที่ 2 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน ได้แก่ ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมาตรฐานที่ ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล [2] (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มาตรฐานดังกล่าวนี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนของทุกโรงเรียน แต่ยังคงสะท้อนถึงอัตลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า อย่างไรก็ตาม ในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้นดนตรีต้องปรับตัวให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องผสมผสานองค์ความรู้ใหม่ที่เน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

การพัฒนาครูผู้สอนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และมีความหลากหลาย อีกทั้งยังต้องอนุรักษ์ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสู่มาตรฐานระดับสากล ซึ่งการจัดการศึกษาทุกระดับเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การมีทักษะทางสังคม ซึ่งหมายถึงทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การรู้จักปรับตัว เข้าใจมารยาททางสังคม และการเรียนรู้ภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่าง ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึงครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลก สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลทำให้ทิศทางของการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเปลี่ยนแปลงไปโดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้จำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับชีวิตจริง ทำให้การเรียนรู้มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่จะอยู่ที่ใดในโลกก็ได้สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

บทความฉบับนี้จะสำรวจทิศทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทย โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี การบูรณาการการเรียนรู้ดนตรีกับวิชาอื่น การพัฒนาครูผู้สอน การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน และการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนานวัตกรรมและการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมกับสะท้อนถึงโอกาสและความท้าทายในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนดนตรี

การศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 จะมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำหายและซับซ้อน การศึกษาจะนำมาซึ่งโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งเต็มไปด้วยความท้าทายและปัญหา แต่ยังมีถึงโอกาสและความเป็นไปได้ใหม่ ๆ สิ่งที่น่าตื่นเต้นคือโรงเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จะเป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรแบบยืดหยุ่นเป็นรากฐาน เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์และคำถามเกี่ยวกับอนาคตเชิงวัฒนธรรม สังคม และโรงเรียนจะเปลี่ยนจากการเป็นสิ่งก่อสร้าง กลายเป็นศูนย์รวมของข้อมูล ความรู้ และการเชื่อมต่อทางปัญญาที่ไม่จำกัดเป็นเครือข่ายความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ทุกเวลา ผ่านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มออนไลน์ และการเรียนรู้เสมือนจริง (VR/AR) ผู้เรียนภายในห้องเรียน เปลี่ยนเป็นการเชื่อมโยงผู้สอน ผู้เรียนและชุมชน เข้าสู่ศูนย์กลางแห่งความรู้จากทั่วโลก โดยผู้สอนจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนสารสนเทศเป็นความรู้และนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติเป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และต้องมีการสร้างวัฒนธรรม การสอบถามและสืบค้นสำหรับผู้สอน ผู้เรียนและชุมชนแห่งศตวรรษที่ 21

ดังที่การให้การศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์และมุมมองของผู้สอนและผู้เรียน จากกระบวนการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ที่ทันสมัยของผู้เรียนและเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติทักษะ การคิด ทักษะการแก้ปัญหาทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรมที่ทันสมัย ความคิดสร้างสรรค์ทักษะ การสื่อสาร และการพัฒนาทักษะมีส่วนร่วมที่สำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอนาคต การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจและเข้าถึงได้สำหรับผู้เรียนทุกระดับ เทคโนโลยีสารสนเทศนับเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่นำสมัยซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพราะเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ เทคโนโลยีนำมาซึ่งเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ส่งผลต่อวิถีชีวิตการทำงาน การเรียน มีคุณสมบัติที่สามารถสอดแทรก และเสริมสร้างสมรรถนะในกิจกรรม [3] (ยุภาวดี พรหมเสถียร และธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์, 2564, หน้า 3) การจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้และทักษะด้านดนตรีที่แข็งแกร่ง เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ บทความนี้จะนำเสนอทิศทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลทั้งด้านความสามารถทางดนตรีและการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ดนตรีเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมให้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้เรียน ไม่เพียงแต่ในฐานะเครื่องมือทางการศึกษา แต่ยังเป็นสื่อที่สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาชีวิตและสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการสอนอย่างมาก และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ดนตรีที่หลากหลาย ทำให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทิศทางการจัดการศึกษาดนตรีขั้นพื้นฐานของนานาประเทศต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาที่ตอบสนองทักษะในศตวรรษที่ 21 ในบางประเด็นที่วิชาดนตรีสามารถช่วยสร้างให้เกิดได้เช่น ทักษะทางความคิดสร้างสรรค์การปรับตัวเข้าสู่สังคม

เป็นต้น ซึ่งเป็นสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกในมิติของการเรียนรู้ดนตรีมีส่วนสำคัญในการช่วยให้เด็กพัฒนาเป็นทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์เพราะคุณค่าของเสียงดนตรีที่มีส่วนอย่างยิ่งในการสร้างเสริมพัฒนาการหลาย ๆ ด้านของเด็ก [4] ณรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2540, อ้างอิงใน ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ และนันทิดา จันทรางศุ, 2560) ดนตรีทำให้เด็กเข้าใจและสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้เด็กทุกคนสมควรได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพและเป็นสติปัญญาประเภทแรกของมนุษย์ที่สมควรได้รับการพัฒนา การได้สัมผัสดนตรีตั้งแต่ยังเด็กส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กตลอดไป [5] (Mary & Wendy, 1993) จากการศึกษาทิศทาง การเรียนการสอนดนตรีของไทยดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูประบบการศึกษาทางดนตรีของไทย เพื่อเตรียมคนเข้าสู่สังคมยุคใหม่พัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถคิดเป็นทำเป็นมีทักษะการจัดการ มีคุณธรรม มีการพัฒนาสมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนดนตรีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ เช่น การใช้ซอฟต์แวร์ฝึกซ้อมดนตรี แอปพลิเคชันสร้างสรรค์เพลง และการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ตัวอย่างเช่น การใช้โลกเสมือนจริง (Metaverse) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบโต้ตอบและการสร้างประสบการณ์ที่เหมือนจริงสำหรับผู้เรียน ส่งผลต่อการอำนวยความสะดวกของผู้เรียนและผู้สอน อาทิ การประหยัดเวลาและทรัพยากรในการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้เร็วและเข้าใจง่ายมากขึ้นจากองค์ประกอบของสื่อดิจิทัลที่มีทั้งภาพและเสียงไว้ด้วยกันโดยจะช่วยอธิบายและสาธิตวิธีการบรรเลงดนตรีได้อย่างชัดเจน [6] (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559, หน้า 458) เทคโนโลยีช่วยเสริมสร้างการเรียนการสอนดนตรีให้ทันสมัยและเข้าถึง ได้ง่าย เช่น การใช้แอปพลิเคชันดนตรี ซอฟต์แวร์ฝึกซ้อม โปรแกรมประพันธ์เพลง และการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ นอกจากนี้ เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง (Metaverse) ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ดนตรีแบบโต้ตอบที่สมจริง ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างสร้างสรรค์ [7] (Smith, 2021) เห็นได้ชัดว่านวัตกรรมที่น่าสนใจคือการใช้โลกเสมือนจริง (Metaverse) เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ดนตรีที่สมจริงและมีปฏิสัมพันธ์สูง ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมวงดนตรีในโลกเสมือนจริงเพื่อฝึกซ้อมและแสดงร่วมกับเพื่อน ๆ หรือทดลองบรรเลงเครื่องดนตรีหลากหลายชนิดในสภาพแวดล้อมจำลอง สิ่งเหล่านี้ช่วยให้การเรียนรู้ดนตรีมีความน่าสนใจ สนุกสนาน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญใน การพัฒนาการเรียนการสอนดนตรี โดยเฉพาะการใช้แอปพลิเคชันและซอฟต์แวร์ต่างๆ ที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการฝึกซ้อมดนตรี การใช้เครื่องมือเสมือนจริงใน การสร้างสรรค์ผลงานดนตรี เช่น ซอฟต์แวร์ DAWs (Digital Audio Workstations) หรือเครื่องมือออนไลน์ในการเรียนรู้ทฤษฎีดนตรีและการประพันธ์เพลง ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการฝึกฝนได้ทุกที่ทุกเวลา การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและเป็นมิตรกับผู้เรียนทุกระดับ เช่น การนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์และแอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการเรียนรู้ดนตรีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทักษะดนตรีในยุคดิจิทัล ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีเหล่านี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่น การใช้สื่อมัลติมีเดียในการสอนดนตรีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการดู การฟังและการมีส่วนร่วมที่มีความหลากหลาย

ดังนั้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมให้ครูได้นำเทคโนโลยีมาช่วยในการสอนทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ครูที่มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาได้เต็มที่ อีกทั้งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ครูสามารถนำเครื่องมือดิจิทัลใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ผู้เขียนได้นำการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี ด้วยการนำ Google Classroom มาใช้งานสร้างห้องเรียนเสมือนสำหรับการจัดการเนื้อหา เช่น โน้ตเพลง วิดีโอสอนหรือการบ้าน ให้ผู้เรียนได้เข้าถึงบทเรียนด้วยตัวเองได้ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจกับเนื้อหาได้ นอกจากนี้ผู้เขียนนำแอปพลิเคชัน (application) ต่าง ๆ มาบูรณาการกับการสอนไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องเคาะจังหวะ (metronome) การปรับตั้งเสียงเครื่องดนตรี (tuner)

จากครูสอนเป็นครูฝึกที่เรียกว่าโค้ช หรือเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และต้องเรียนรู้ทักษะในการทำหน้าหน้าที่นี้ โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้สอนสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกฝนและมุ่งมั่นกับบทเรียนมากขึ้นส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลายและเกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

การเรียนรู้ทางด้านดนตรีในศตวรรษที่ 21 นับว่ามีความสำคัญต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของครูดนตรีในทุกๆระดับ เนื่องด้วยเพราะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามากมายในปัจจุบัน ส่งผลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งก็รวมถึงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับ [12] ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า “การก้าวไปของดนตรีศึกษาไทยสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 นับเป็นก้าวอย่างที่ทำหายจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนากรอบด้วยวิสัยทัศน์ ต้องมีการทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังความคิด กำลังศรัทธา กำลังทรัพย์ผนวกกับความเชื่อ ความรู้ด้านดนตรีอย่างถ่องแท้เพื่อความสำเร็จของระบบดนตรีศึกษาที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการอันแท้จริงของมนุษย์ และเป็นระบบที่ช่วยสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งสังคมไทยและสังคมโลก สู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มภาคภูมิ” ทั้งนี้ ทักษะที่สำคัญของครูดนตรี ในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มีอยู่ 2 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์คือการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็น Program Software, หรือ Music Application เข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และ 2) ทักษะการประสานความร่วมมือ ทั้งนี้ โดยธรรมชาติของวิชาดนตรี จะเป็นวิชาที่ว่าด้วยการสร้างสรรค์และการแสดงออกทางด้านดนตรี ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีการประสานความร่วมมือกันอยู่เสมอ [13] (อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง และคณะ, 2559, หน้า 39) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดนตรีในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสอนของครูดนตรีในทุกๆระดับ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและส่งผลกระทบต่อวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจึงต้องปรับตัวเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

2. การพัฒนาครูดนตรีเป็นการเสริมสร้างทักษะการสอน อบรมเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ สนุกสนาน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนส่งเสริมการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น วิดีโอ อินเทอร์เน็ต และเกมดนตรี รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ผูกอบรมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการสอนดนตรี เช่น Zoom Google Classroom หรือ LMS ต่าง ๆ ส่งเสริมการใช้แอปพลิเคชันฝึกซ้อมดนตรีและ AI เพื่อช่วยประเมินทักษะนักเรียนพัฒนาเนื้อหาดนตรีแบบดิจิทัล เช่น คอร์สออนไลน์ MOOC และบทเรียนเสมือนจริง การพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนดนตรีในลักษณะนี้ไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่ยังช่วยส่งเสริมให้ครูกลายเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจและผู้นำทางดนตรีที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในวงการดนตรีและการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาของ [13] อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2559, หน้า 37) พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ดีมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างและเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน สามารถนำไปใช้แก้ไขข้อปัญหาได้จริง ส่วนผลการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม สอดคล้องกับ [14] ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ และคณะ (2561, หน้า 281) ที่กล่าวถึงการอบรมครูให้รู้และเข้าใจถึงหลักการสอนดนตรีที่ถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญหลักการสอนของโคดาโยมีกระบวนการสอดคล้องกับแนวคิดของ BBL โดยเป็นกระบวนการอุปนัย (Inductive Method) เน้นการขับร้องให้ไพเราะตามหลักการ คิดวิเคราะห์จากประสบการณ์ดนตรีที่ได้รับ และการสร้างสรรค์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดตลอดเวลาที่เรียนดนตรี การสอนดนตรีตามหลักการของโคดาโยจึงเป็น การสอนดนตรีที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่นำมาใช้ในการสอนดนตรีเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางดนตรีควบคู่ไปกับพัฒนาการของสมองตามทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL)

อย่างไรก็ตามการพัฒนาครุภัณฑ์เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนการสอนของครู ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน การส่งเสริมให้ครูได้ฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี ได้นำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนจะให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน การอบรมและพัฒนาครุภัณฑ์เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการสอนครุภัณฑ์ในสถานศึกษา เพื่อให้ครุภัณฑ์มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ทันสมัย สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้มีการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารับรู้จากประสบการณ์จริงโดยส่งเสริม มีการพัฒนาศักยภาพที่โดดเด่น มีหลักวิชาในการใช้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกัน ในภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีเพื่อลดระยะเวลาในการพัฒนาผู้เรียน และเพิ่มขีดจำกัดในการพัฒนาศักยภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำ ความรู้ที่เรียนไปใช้และสามารถพัฒนาศักยภาพให้โดดเด่น จึงมีความสำคัญและสอดคล้องศตวรรษที่ 21 และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงจากกระบวนทัศน์แบบเดิม ปรับเปลี่ยนสู่กระบวนทัศน์แบบใหม่

การได้รับการอบรมผู้เขียนได้นำมาใช้และพัฒนาความรู้เชิงลึกในวิชาที่สอน เช่น การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ ทฤษฎีการสอน หรือความรู้ด้านวิทยาการสมัยใหม่ ประกอบกับการอบรมทักษะการสอนและการจัดการห้องเรียน การเรียนรู้เทคนิคการจัดการชั้นเรียน เช่น การดูแลพฤติกรรมนักเรียน การกระตุ้นความสนใจ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในชั้นเรียน การอบรมทักษะการใช้คำถามเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน อีกทั้งได้พัฒนาทักษะ Soft Skills ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการสื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ หรือการบริหารความเครียดและยังสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานในการฝึกสมาธิหรือการพัฒนาสุขภาพจิตใจ สามารถปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีและการศึกษา สุดท้ายแล้วครุภัณฑ์ไม่ได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จำเป็นต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีและการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ได้ การอบรมครูให้มีทักษะหลากหลายทั้งด้านเทคนิคและการวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การบูรณาการดนตรีกับวิชาอื่น

การบูรณาการการสอนคือกระบวนการเชื่อมโยงความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชา หรือการผสมผสานแนวคิด วิธีการ และเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและครอบคลุมสำหรับผู้เรียน การบูรณาการการสอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในชีวิตจริง มีความคิดเชิงระบบ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกัน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากหลายศาสตร์หรือหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นวิถีชีวิตก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการเอาหลักสูตรเข้าสู่ชีวิตจริงของ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในวิชาเรียนกับชีวิตจริง และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกัน เป็นการจัดการกระบวนการสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาหรือทักษะจากหลากหลายวิชาเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในลักษณะที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่หลากหลาย การบูรณาการการสอนดนตรีเข้ากับวิชาอื่น เช่น ศิลปะ ภาษาไทย หรือวิชาประวัติศาสตร์ จะช่วยสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ที่ครอบคลุมให้กับผู้เรียน เช่น การใช้ดนตรีในการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์หรือการสร้างงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

การเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงดนตรีเข้ากับวิชาอื่น ๆ เช่น การใช้ดนตรีในการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรม หรือการสร้างสรรคงานศิลปะที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีในชุมชน [15] (Brown & Lee, 2022) ดังที่ [16] ประโมทย์ พอค้า (2566, หน้า 140) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีกับการบูรณาการวิชาต่าง ๆ โดยใช้เพลงภูเก็ตเป็นฐาน เป็นการนำเสนอแนวคิดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ “เพลง”

เป็นหัวเรื่อง (Theme) แล้วเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้สาระเนื้อหาในศาสตร์อื่น ๆ นอกจากผู้เรียนจะได้รับความรู้ความเข้าใจและเกิดสุนทรียะจากศาสตร์ทางดนตรีแล้วยังช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติในลักษณะบูรณาการแบบองค์รวม (Holistic) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ [17] ณัชชา เตชะอาภรณ์ชัย (2565) ได้ศึกษากิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่สามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงการใช้ดนตรีบูรณาการกับภาษาอังกฤษ ผลวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางดนตรีและทางด้านภาษาในปัจจุบันเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสามารถส่งเสริมพัฒนาการซึ่งกันและกันได้ โดยรูปแบบ การสอนดนตรีและภาษาอังกฤษสำหรับเด็กควรมีความสอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยการสร้างรูปแบบกิจกรรมในชั้นเรียนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน ประกอบด้วยกิจกรรมทักทายก่อนเริ่มชั้นเรียน การใช้นิทานดำเนินเนื้อหาหลัก ในการสอนและกิจกรรมอำลาก่อนจบชั้นเรียน โดยใช้นิทานเป็นเนื้อหาหลักในการสอนภาษาด้วยการสอดแทรกกิจกรรมตามองค์ประกอบทางดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ ที่เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง ผ่านทักษะการฟัง การร้อง การเล่นเครื่องประกอบจังหวะ และการเคลื่อนไหว หรือที่เรียกว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ซึ่งส่งผลให้เด็กสามารถจดจำเนื้อหาได้ยาวนานกว่าการเรียนรู้แบบไม่มีส่วนร่วม (Passive Learning) [17] (ณัชชา เตชะอาภรณ์ชัย, 2565, หน้า 214)

การบูรณาการการเรียนการสอนดนตรีกับวิชาอื่น ๆ อย่างสร้างสรรค์ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ ไม่เพียงแต่ช่วยให้การเรียนรู้ดนตรีมีความหมายมากขึ้น แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของดนตรีในวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งผู้เขียนได้บูรณาการวิชาดนตรีกับคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยนำหลักการคิดมาใช้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการบวกลบค่าของตัวโน้ตของแต่ละตัว เพื่อให้ได้ผลรวมของแต่ละห้องให้เท่ากับ 4 จังหวะ และบอกความหมายของเลขด้านหน้าของแบคเฟกต์ที่มีเลข 2 ตัว มีตัวบนกับตัวล่างที่ทำหน้าที่ต่างกัน คือ $\frac{4}{4}$ ซึ่ง 4 เลขตัวบนมีความหมายที่บ่งบอกว่าในแต่ละห้องจะต้องมีโน้ตตัวดำทั้งหมดจำนวน 4 ตัว และความหมายของเลข 4 ตัวล่างที่บอกถึงค่าของโน้ตตัวดำที่มีค่าเท่ากับ 1 จังหวะ โดยผู้เรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับอัตราค่าจังหวะของตัวโน้ตในแต่ละตัวที่มีค่าที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังต้องอาศัยทักษะทางด้านความคิดของคณิตศาสตร์เข้าช่วยในการคำนวณตัวเลขที่จะทำหน้าที่แปลผลออกมาเป็นรูปของตัวโน้ตทางดนตรีสากลเพื่อเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง หรือแม้กระทั่งการบูรณาการดนตรีกับสุขศึกษาและพลศึกษา ด้วยการเคลื่อนไหวและการเต้น ซึ่งจะใช้ดนตรีประกอบการออกกำลังกาย เช่น การเต้นแอโรบิก สอนจังหวะผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การแสดงละครเพลง

สรุปได้ว่าการนำหลักสูตรการพัฒนารูปร่างเน้นให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสร้างสรรค์ สนุกสนาน และเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนและการบูรณาการดนตรีโดยการมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่เชื่อมโยงกับวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย หรือศิลปะ สะท้อนถึงความพยายามสร้างความรู้เชิงองค์รวมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้เรียนไม่เพียงได้รับความรู้จากดนตรี แต่ยังพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในทุกมิติ ซึ่งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการดนตรีให้เข้ากับวิชาอื่นไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในหลายด้าน เช่น ด้านวิทยาศาสตร์สามารถสร้างเครื่องดนตรีจากวัสดุใหม่ ๆ ด้านภาษาสามารถแต่งเพลงและพัฒนาเนื้อร้องในรูปแบบสร้างสรรค์ ด้านศิลปะสามารถออกแบบฉากและการแสดง ด้านคณิตศาสตร์สามารถวิเคราะห์จังหวะและโครงสร้างทางดนตรี และด้านสังคมศึกษาใช้ดนตรีสะท้อนวัฒนธรรมและปัญหาสังคม จะเห็นได้ว่าดนตรีจึงไม่ใช่แค่เรื่องของเสียงและทำนอง แต่เป็นสะพานเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในทุกมิติของชีวิต

การสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

การสร้างแรงบันดาลใจช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมุ่งมั่นเรียนรู้ โดยเน้นการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง สนับสนุนการค้นพบด้วยตนเองและให้คำชมเชยอย่างเหมาะสม ขณะที่การมีส่วนร่วมของผู้เรียนเน้นการออกแบบกิจกรรมที่น่าสนใจ ใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร และกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์ ทั้งสองสิ่งนี้ช่วยสร้าง

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย สนุกสนาน และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา จากการศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมแรงจูงใจและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าการออกแบบและการวางแผน การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) หรือ แนวคิดเกมิฟิเคชัน (Gamification) [18] (ดลฤดี ไชยศิริ, 2563, หน้า 3) ซึ่งประกอบการเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ การจัดการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมด้านเนื้อหา การใช้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (computer-assisted instruction: CAI) ก็สามารถช่วย ส่งเสริมจินตนาการให้เด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพราะความซับซ้อนของปัญหาและความน่าตื่นตาตื่นใจของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะช่วยเพิ่มระดับความสนใจ ความพยายาม ความสนุกสนาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน [19] (Cordova & Lepper, 1996 อ้างอิงใน ประยุทธ์ ไทยธานี, 2563, หน้า 13) สอดคล้องกับ [20] เจษฎา สุขสนิท (2566, หน้า 106) ที่พบว่า การใช้เกมประกอบยังถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ สนุกสนาน สร้างบรรยากาศและกระตุ้นการเรียนรู้ได้ หากผู้สอนรู้จักใช้ประโยชน์จากเกมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมย่อม ส่งผลดีต่อการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ ซึ่งจากประโยชน์ของเทคโนโลยีและเกม สามารถจะเรียนรู้และจดจำได้ดี

ดังนั้นการเลือกการสอนที่มีเกมิฟิเคชัน (Gamification) เข้ามาเป็นแนวคิดที่นำเทคนิครูปแบบของการเล่นเกมโดย ไม่ใช้ตัวเกมมาเป็นสิ่งที่ช่วยในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ออกแบบกิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมและการเรียนของผู้เรียน ทำให้สามารถช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินต่อการเรียนรู้ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนของผู้เรียนและยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนได้ เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้การสร้างแรงบันดาลใจช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นไม่ว่าจะเป็น เช่น การจัดคอนเสิร์ต การประกวด ดนตรี และการเชิญนักดนตรีมืออาชีพมาเป็นแรงบันดาลใจ กิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความมั่นใจของผู้เรียน [21] (Smith, 2021) สิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยให้ครูบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้นคือต้องทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นใน ความสามารถของตนเองและมีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการเรียนก่อน จากนั้นจึงใช้หลักการที่ได้รับการยอมรับว่ามี ประสิทธิภาพ ได้แก่ การมอบหมายงาน การประเมินการให้อิสระ และบรรยากาศของห้องเรียน [22] (Stipek, 1998) สอดคล้องกับ [23] Viphooouparakhot et al. (2019) ที่กล่าวถึงกระบวนการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของครูจึงเป็น กระบวนการที่ทันสมัย ในการปรับตัวด้านการเรียนการสอนของครูในปัจจุบัน และในการส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้ผู้เรียนถือว่าเป็น การสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นของผู้เรียน และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มี คุณค่าและสนุกสนาน ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยการเรียนรู้ร่วมกันจะต้องสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง ด้วยการ ปฏิบัติงานเป็นกลุ่มแบบช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน [24] (Zhu C, 2012) ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่สูงกว่าการ ปฏิบัติงานคนเดียว เนื่องจากมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดภายในกลุ่มที่มีความสนใจร่วมกัน เพราะแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ จะเป็นพลังอำนาจให้ผู้เรียน ขับเคลื่อนการคิดและการกระทำใดๆ ที่พึงประสงค์เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้ตาม ต้องการ ซึ่งในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) การมุ่งสร้างความแตกต่างและ การสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางนวัตกรรมใหม่ ๆ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการอยู่รอดและการปรับตัว ทั้งนี้การสร้างแรงบันดาลใจ ในการเรียนรู้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดจินตนาการและความคิด สร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่า กิจกรรมหรือกระบวนการในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญสำหรับการ ขับเคลื่อนผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นการพัฒนาให้ครูเกิดกระบวนการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และการจัดกิจกรรมดนตรีที่มีส่วนร่วมยังเป็นแนวทางใหม่ในการสร้างแรงบันดาลใจและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง

การส่งเสริมดนตรีพื้นบ้านและดนตรีท้องถิ่น

ดนตรีพื้นบ้านและดนตรีท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมดนตรีของไทย การส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านจะช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีไทย [25] สายันต์ บุญใบ (2565, หน้า 110) ได้กล่าวถึงดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีและเพลงที่ปรากฏอยู่ในแต่ละท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มชนชุมชน และภูมิภาค ซึ่งสาระของดนตรีพื้นบ้านจะแสดงถึงภูมิปัญญาเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น และยึดถือปฏิบัติพัฒนาสืบทอดต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับร่วมกันในกลุ่มสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ โดยดนตรีพื้นบ้านมีส่วนช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งของชาวบ้านในชุมชนทางด้านจิตใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และระบบสังคมของชุมชนช่วยสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและเสริมสร้าง ความตระหนักรู้ในมรดกทาง และยังคงคล้องกับ [26] กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านและดนตรีท้องถิ่น ซึ่งพบว่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ การจัดแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงดนตรีในชุมชน และการนำดนตรีพื้นบ้านสู่เวทีระดับนานาชาติ เป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมดนตรีไทย

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามผลักดันกิจกรรมที่ส่งเสริมดนตรีไทยในหลายรูปแบบ เช่น การสอนเครื่องดนตรีไทยในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังความรู้และทักษะพื้นฐานให้กับเยาวชน การจัดประกวดวงดนตรีพื้นบ้านที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงความสามารถและส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการนำดนตรีไทยไปแสดงในเวทีระดับนานาชาติ เช่น การแข่งขันดนตรีและงานเทศกาลทางวัฒนธรรม เพื่อเผยแพร่เอกลักษณ์ของดนตรีไทยสู่สายตาชาวโลก โดยมองเห็นความสำคัญดนตรีพื้นบ้านและดนตรีท้องถิ่น ที่เป็นตัวกลางในการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการให้เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา โดยบูรณาการแนวคิดด้านสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การคิดเชิงระบบการจัดการความรู้ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน อันทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นดำรงอยู่รวมถึงการพยายามสร้างวัฒนธรรมจากคุณค่าทางสังคมให้เกิดมูลค่าและคุณค่าทางสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานหรือทุกคนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาต่อยอดให้เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นและประจำชาติไทยให้ยั่งยืนสืบทอดและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของคนรุ่นต่อไป [27] (ภิญโญ ภูเทษ, 2559, หน้า 235) กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในความเป็นไทย แต่ยังช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมแก่คนรุ่นใหม่ การอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านและดนตรีไทยจึงไม่ได้เป็นเพียงการรักษาอดีต แต่ยังเป็นการสร้างสะพานเชื่อมต่อไปยังอนาคตที่เยาวชนไทยจะเติบโตขึ้นพร้อมกับความเข้าใจในรากเหง้าของตนเองและมีส่วนร่วมในการสืบสานมรดกอันล้ำค่านี้ต่อไป ไม่เพียงแต่การส่งเสริมดนตรีพื้นบ้านในรูปแบบที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังทั่วโลก เช่น การจัดแสดงในงานวัฒนธรรมนานาชาติ หรือการผลิตสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน เป็นแนวทางใหม่ที่สามารถอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีไทยได้อย่างยั่งยืน

สรุป

การจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยในยุคดิจิทัลต้องการการปรับตัวและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การผสมผสานดนตรีดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีช่วยสอนดนตรี เช่น VR, AI, และแพลตฟอร์มออนไลน์ แม้กระทั่งการบูรณาการดนตรีกับวิชาอื่น ๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวม การอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านผ่านดิจิทัล เช่น คลังเพลงออนไลน์และค่ายดนตรีเสมือนจริง การสร้างชุมชนการเรียนรู้ดนตรีเพื่อพัฒนาเครือข่ายครูและนักเรียน การพัฒนาครูดนตรีให้พร้อมรับมือกับยุคดิจิทัล ซึ่งการเรียนดนตรีในยุคใหม่ต้องไม่ใช่แค่การรักษาประเพณี แต่ต้องพัฒนาให้เติบโตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนในเวทีระดับโลก โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างทักษะทางดนตรี ส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมเข้าสู่โลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทิศทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การผสมผสานความเป็นดั้งเดิมกับความทันสมัย โดยเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาทักษะดนตรีที่

ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนจะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคม ที่มีความรู้ความสามารถทางดนตรีและความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ช่วยเป็นเข็มทิศที่ช่วยบอกถึงทิศทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยในยุคปัจจุบันที่มุ่งเน้นการบูรณาการเทคโนโลยี การสร้างชุมชนการเรียนรู้และการส่งเสริมวัฒนธรรมดนตรีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การเรียนการสอนดนตรีสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ขณะเดียวกันยังคงมุ่งรักษาและพัฒนา มรดกทางดนตรีและศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่และเติบโตอย่างยั่งยืนในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

- [1] ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษาหลักการและสาระสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่10). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- [3] ยุภาวดี พรหมเสถียร และธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2564). เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้จริงหรือไม่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 15(3), 1-13.
- [4] ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ และนันธิดาจันทร์ทรงสุ. (2560). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระดนตรีสำหรับชั้นประถมศึกษาของประเทศไทย*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- [5] Mary, P., & Wendy, L. S. (1993). *Music in pre-kindergarten: planning & teaching*. R&L Education.
- [6] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. พี บาลานซ์ดีไซท์แอนพริ้นติ้ง.
- [7] Smith, J. (2021). Integrating Technology in Music Education: A Path to Innovation. *Journal of Music Pedagogy*, 35(2), 24-36.
- [8] พระพัฒนาพล สิริสุวรรณ และวิทยา ทองดี (2565). การพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์* 8(1), 757-766.
- [9] วรณสิริ ฐระแพง. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการฝึกอบรมโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบสังคมออนไลน์ สำหรับธุรกิจเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านคลังสินค้าและพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมของพนักงานในองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมแปรรูป*. [วิทยานิพนธ์ของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา] มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [10] กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนไทย*. สำนักพิมพ์แห่งชาติ.
- [11] สมาคมครูดนตรีแห่งประเทศไทย. (2566). *รายงานสถานการณ์การศึกษาดนตรีไทยประจำปี 2566*. สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย.
- [12] ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2556). *กิจกรรมดนตรีสำหรับครู*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [13] อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 17(2), 37-48.
- [14] ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, นัทธี เชียงชนะ และชิตพงษ์ ตรีมาศ. (2561). การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เรื่อง “การสอนดนตรีตามหลักการโคตยาและทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน”. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 10(2), 267-294.
- [15] Brown, P., & Lee, C. (2022). Cultural Heritage and Music Education Challenges and Opportunities. *International Journal of Arts Education*, 18(1), 12-27.

- [16] ประโมทย์ พ่อคำ.(2566). แนวคิดการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีกับการบูรณาการวิชาต่างๆโดยใช้เพลงภูเก็ตเป็นฐาน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ*. 24(1), 139-162.
- [17] ณัชชา เตชะอาภรณ์ชัย. (2565). การบูรณาการการใช้ดนตรีสอนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการดำเนินการชั้นเรียนแบบกิจวัตร. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. 7(2), 214-223.
- [18] ดลฤดี ไชยศิริ. (2562). การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมพีเคชั่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี. [ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. (คอมพิวเตอร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- [19] ประยูทธ ไทยธานี. (2563). การส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้แก่ผู้เรียน. *วารสารราชพฤกษ์*. 18(1), 9-19.
- [20] เจษฎา สุขสนิท. (2566). การใช้แอปพลิเคชันเกมดนตรีเพื่อพัฒนาการจดจำตำแหน่งตัวโน้ตดนตรีบนบรรทัด 5 เส้น ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*. 14(3), 103-116.
- [21] Smith, J. (2021). Integrating Technology in Music Education: A Path to Innovation. *Journal of Music Pedagogy*, 35(2), 24-36.
- [22] Stipek, D. (1998). *Motivation to learn: From theory to practice* (3rd ed.). Allyn & Bacon.
- [23] Viphooouparakhot, V., Buranaphan, P., & Tienkhaw, S. (2019). Inspiration in creative learning management and student engagement in graduate studies. *The 14th Proceeding, Inspiring Student Learning for Diverse Societies*, (pp. 26-36). Ambassador Hotel.
- [24] Zhu, C. (2012). Student satisfaction, performance, and knowledge construction in online collaborative learning. *Journal of Educational Technology & Society*, 15(1), 127–136.
- [25] สายันต์ บุญใบ. (2565). การส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 41(4), 108-119.
- [26] กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2564). *รายงานผลการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในประเทศไทย*. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- [27] ภิญโญ ภูเทศ. (2559). การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(3), 233-242.